

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

ग्रंथपालन आणि माहितीशास्त्र निष्णात (M.Lib I.Sc)

परीक्षा : डिसेंबर - २०२५

सत्र - १

विषय : शैक्षणिक ग्रंथालय पद्धती (ML-24-111/ML 25-111)

दिनांक : ९/१२/२०२५

गुण : १००

वेळ : स. १०.०० ते दु. १.००

सूचना: १) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा

(१०)

१. शिक्षणाचे ----- प्रकार आहेत.
अ) एक
ब) दोन
क) तीन
ड) चार
२. ग्रंथालयाचा उपयोग कसा करावा यासाठी वाचकांना दिलेल्या सूचना म्हणजे ----- होय.
अ) उपयोजक शिक्षण
ब) ग्रंथालय नियम
क) ग्रंथालय सूची
ड) ग्रंथालय परिचय
३. शैक्षणिक ग्रंथालयाचे उपयोजक म्हणून ----- यांना ओळखले जाते.
अ) सर्वसामान्य नागरिक
ब) विद्यार्थी, शिक्षक आणि संशोधक
क) सरकारी अधिकारी
ड) यापैकी नाही
४. अधिकाधिक वाचकांकरिता कमीत कमी खर्चात सर्वोत्तम वाचन साहित्य हे तत्त्व ----- यांनी मांडले.
अ) डॉ. एस. आर. रंगनाथन
ब) हेन्री फेयोल
क) एल. आर. मॅकलिक्न
ड) मेलव्हिल ड्युई
५. ग्रंथसंग्रह विकास धोरणाचा एक महत्त्वाचा भाग म्हणजे ----- धोरण होय.
अ) ग्रंथ रद्दबातल
ब) ग्रंथ निवड
क) ग्रंथालय वर्गीकरण
ड) ग्रंथालय खरेदी
६. डॉ. रंगनाथन यांचा आकृतिबंध ----- आधारित आहे.
अ) ग्रंथालय व्यवस्थापनावर
ब) वर्गीकरणावर
क) गणिती सूत्रावर
ड) पुस्तक निवडीवर
७. महाविद्यालय व विद्यापीठ ग्रंथालय इमारतीच्या बांधणीसाठी ----- १००% अनुदान देते.
अ) राज्य सरकार
ब) केंद्र सरकार
क) UGC
ड) UNESCO
८. ----- द्वारे NACLIN Proceeding प्रकाशित केली जातात.
अ) DELNET
ब) INFLIBNET
क) NISCAIR
ड) DESIDOC
९. दोन किंवा अनेक ग्रंथालये माहितीची देवाणघेवाण करणे या उद्देशाने दळणवळण माध्यमाने जोडले जाणे म्हणजे ----- होय.
अ) ग्रंथालय सहकार्य
ब) ग्रंथालय जाळे
क) ग्रंथालय संघ
ड) ग्रंथालय सेवा
१०. भारत सरकारने ----- येथे यूजीसीची स्थापना केली.
अ) दिल्ली
ब) कलकत्ता
क) मुंबई
ड) गुजरात

- प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (३०)
१. शिक्षण म्हणजे काय ? शिक्षणाचे प्रकार व हेतू स्पष्ट करा.
 २. निरंतर शिक्षण म्हणजे काय ? त्याची उद्दिष्टे सांगा.
 ३. ग्रंथालय नेटवर्क म्हणजे काय ? ग्रंथालय नेटवर्कची उद्दिष्टे सांगा.
- प्र.३ सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (४०)
१. ग्रंथालय इमारती बद्दल सविस्तर माहिती लिहा.
 २. विद्यापीठ ग्रंथालय समितीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ३. शैक्षणिक ग्रंथालय म्हणजे काय ? शैक्षणिक ग्रंथालयाचे प्रकार व उद्दिष्टे सांगा.
- प्र.४ टिपा लिहा (कोणत्याही २) (२०)
१. उपयोजकांचे प्रकार
 २. विद्यापीठ ग्रंथालय
 ३. कोठारी आयोग

English Translation

Academic Library Systems (ML24-111/ML25-111)

- Q.1 Choose the correct option** (10)
1. There are ----- types of education.

a) One	b) Two
c) Three	d) Four
 2. Instructions given to readers on how to use the library are called ----- .

a) User education	b) Library rules
c) Library catalog	d) Library orientation
 3. The users of an academic library are recognized as ----- .

a) General public	b) Students, teachers, and researchers
c) Government officers	d) None of these
 4. The principle maximum readers with minimum cost for the best reading material was proposed by ----- .

a) Dr. S. R. Ranganathan	b) Henri Fayol
c) L. R. Macliven	d) Melvil Dewey
 5. An important part of library collection development policy is the ----- policy.

a) Weeding policy	b) Selection of books
c) Library classification	d) Library acquisition
 6. Dr. Ranganathan's PMEST formula is based on ----- .

a) Library management	b) Classification
c) Mathematical formula	d) Book selection
 7. For the construction of college and university library buildings, -----provides 100% grant.

a) State government	b) Central government
c) UGC	d) UNESCO
 8. NACLIN Proceedings are published by ----- .

a) DELNET	b) INFLIBNET
c) NISCAIR	d) DESIDOC

9. The linking of two or more libraries through communication media for information exchange is called -----.
a) Library cooperation	b) Library network
c) Library association	d) Library service
10. The Government of India established UGC at----- .
a) Delhi	b) Kolkata
c) Mumbai	d) Gujarat

Q.2 Answer the following in short (Any 2) (30)

1. What is education? Explain the types and objectives of education
2. What is continuing education? Explain its objectives.
3. What is a library network? Explain the objectives of a library network.

Q.3 Answer the following in detail (Any 2) (40)

1. Write detailed information about library buildings.
2. Explain the structure of the university library committee.
3. What is an academic library? Explain the types and objectives of academic libraries

Q.4 Write Short notes (Any 2) (20)

1. Types of library users
 2. University library
 3. Kothari Commission
-